

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Loren Navarro Hombrados

*Andoain,
Gipuzkoa
(1924-2014)*

Aurkibidea



Biografia



Andoaingo Zumea kalean jaio zen eta ahizpa bakarra izan zuen. Amak denda txiki bat zuen eta aitak, berriz, dendaren alde batean, "barberia". Notre Dameko mojen ikastetxean ikasi zuen errepublika garaian, mojek bertatik alde egin behar izan zuten arte. Herriko eskola publikoan sartu zuten orduan. Bertan urtea amaitu eta gero, Alkain maistraren ikastolan hasiarazi zuten. Han, antzerkiak ere egiten zituzten jendearentzat. Gerrarekin batera, ordea, aita atxilotu eta denda itxi zieten. Garai latzak pasatu zituen.

Zintak

AND-003

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Ansa, Ainhoa
- **Data:** 2010-03-02
- **Iraupena:** 110 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

AND-022

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Ansa, Ainhoa
- **Data:** 2010-06-18
- **Iraupena:** 90 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia

AND-092

- **Proiektua:** Beterriko kanta
- **Elkarrizketatzailea(k):** Ibañez Mendikute, Leire
- **Data:** 1999-09-17
- **Iraupena:** 43 min
- **Euskarria:** DVD
- **Emalea:** Ibañez Mendikute, Leire

Pasarteak

1. Aitaren kontuak: bizimodua eta zaletasunak

- **Erref:** AND-022/003

- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:01:17. **Bukatu:** 00:03:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Ama Andoaingoa zen eta aita Goizuetakoa. Mutikoa zela gurasoak hil zitzaizkion eta anaia ere bai; Tolosara joan zen bizimodua ateratzera. Aitaren zaletasunak (argazkiak, mendia, bizikleta). Bera ere argazkizalea da.

2. Amaren amona beraiekin bizi zen

- **Erref:** AND-022/005
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:03:52. **Bukatu:** 00:05:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Aita Tolosatik Andoainera joan zen bizitzera, eta hantxe ezagutu zuen ama. Andoaingo Zumea kalean jaio zen. Jaioteguna. Amaren amona beraiekin bizi zen: Mutiloakoa zen, eta beti abesten zebilen. Lehengusu bat ere bai; Algodonerako langileak ere beti kantuan.

3. Birramona eta Lierniko Ama Birjina

- **Erref:** AND-022/006
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:05:38. **Bukatu:** 00:08:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Birramonari buruzko oroitzapenak. Lierniko Ama Birjinarentzat propina eske joaten zitzaion fraide bat. Lierniko Ama Birjinaren abestia pianoan jotzen ikasi zuen gerora. Biloba bati Lierni jarri zioten izena.

4. Amonak kantatzen zizkion abestiak

- **Erref:** AND-022/007
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:08:08. **Bukatu:** 00:09:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Kultur transmisioa

Laburpena:

<p>Amonak kantatzen zizkion abestiak. Zati batzuk abesten ditu.</p>

5. Pianoa jotzeko zaletasuna eta musika liburuak

- **Erref:** AND-022/008
- **Iraupena:** 0:03:17. **Hasi:** 00:09:14. **Bukatu:** 00:12:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Pianoa jotzea gustatzen zaio; pianorik ez zuenez, Basteron matrikulatu zen. Amak liburu asko zituen, musikari klasikoenak. Erbiti dendara joaten zen Donostian, eta handik musika ekartzen zion. Amak neska bati eman zizkion liburuak, piano karrera egiteko.

6. Piano ikasketak eta Notre Dameko mojak

- **Erref:** AND-022/010
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:13:07. **Bukatu:** 00:14:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Aisia » Kultura » Musika
- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

Pianoa ikasten organistarenean ibili zen; Notre Damekoak alde eginda zeuden ordurako, Errepublika garaian, beldurrez. Juanita Alkain urnietarrak ikastola ireki zuen.

7. `Zibilak esan naute´ abestia

- **Erref:** AND-022/013
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:16:08. **Bukatu:** 00:17:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Kultur transmisioa
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

<p>Iparragirreraren `Zibilak esan naute´ kantatzen du. Amonak abesten zion.</p>

Transkripzioa

- `Zibilak esan naute´ hura nola zan?
- Bai.

Zibilak esan naute,
biziro, egoki,
Tolosan bihar dala

gauza hau erabaki;
giltzapian sartu naute,
polliki-polliki,
negar egingo luke
nere amak baleki.

Jesus tribunalean
zutenean sartu,
etzion Pilatosek
errurik billatu;
neri ere ez didate
errurik billatu,
zergatik ez dituzte
eskuak garbittu?

Gehio al dao?

- Bai, gehio bada, beste bat.
- Bai.
- "Kartzelatik atera fiskalen etxera...".
- Bai.
- "Abisatu zidaten...", bueno.
- Bai, hoi...
- "Joateko berehala ta ez etortzeko gehio".
- Ez, bi hoik abestutzen zizkidan gehio amonak, eta neonek´e ohittura gehio.

8. 'Ardoa edanda' eta 'Agur Euskal Herriari' kanta

- **Erref:** AND-022/015
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:18:06. **Bukatu:** 00:20:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Kultur transmisioa
- Ohiturak eta bizimodua » Kanta

Laburpena:

<p>Amonak abesten zion abesti motza: `Ardoa edanda´. Iparragirreraren `Agur Euskal Herriari´ abesti sentikorra.</p>

Transkripzioa

- Eta geo hoi, nola da?

Ardua edanda... —hoi´re abestutzen zian— mozkortzen naiz
pipa erreta zoratzen nai
kortejatzia lotsatzen nai
nola demontre biziko naiz?

Hola, motx hoik hola iten zixkian. Baiño aldatu, e? Geo...

- Hok badia gehio baiño...
- Bai, asko dia, bai.
- "Gazte-gaztetandikan" ta...
- Bai, hoi bai.

Gazte gaztetandikan
herritik kanpora,
Estranjeri aldean
pasa det denbora.
Herrialde guztietan
toki onak badira,
Baiñan bihotzak dio:
"zoaz Euskal Herrira".

- Ze politta hoi, e?
- Bai, abesti polittak. Ta nei hoi Jesus! Onbre, amona hil zanian, iya zazpi urte banittun, ta bizi zan bitartian harek abestutzen zixkian, e! Oseake, ahaztu gabe euki nittun urte hoitan guztitan.
- Honek badaka beste bat: "Agur nere bihotzeko..."

-
Agur nere bihotzeko
Amatxo maitea!
Laster etorriko naiz
Konsola zaitea.
Jangoikoak ba nahi du
Ni urez joatea;
Ama zertarako da
negar egitea?

Baiño dia... abesti sentikorrak dia, e! Bai. Nik ttikitan negarra're itten nun, e, gero konturatzen nitzanian hola! Bai.
- Ze polittak dian.
- Bai.

9. `Ikusten duzu goizean´ abestia

- **Erref:** AND-022/016
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:20:00. **Bukatu:** 00:21:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

<p>`Ikusten duzu goizean´ abestia kantatzen du.</p>

Transkripzioa

- Gero, `Ikusten duzu goizean´...
- Bai.

Ikusten dezu goizean
eguna argitzen danean
menditxo baten gaiñean
etxe txikitxo txuri polita
lau haitz haundiren erdian
iturritxo alean,
txakur txiki bat aldean
hantxen bizi naiz pakean.

[Ezeziza] gaztelua
maite det nik sorlekua
aiten aitek hautatua
Etzetik kanpo zait iruditzen
nonbait naizela galdua
hantxen ni bainaiz sortua
han utziko det mundua
galtzen ez badut zentzua.

10. Alcala Zamora ikusi zuenekoa

- **Erref:** AND-022/018
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:24:34. **Bukatu:** 00:26:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak
- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:

<p>Errepublikako presidentea ere ezagutu zuen, Zumea kalean. Neska batek lore sorta eman zion, eta zentro errepublikanoen sartu zen. Alcala Zamora. Aitak El Día egunkaria hartzen zuen. Berak ere irakurtzen zuen.</p>

11. Giro baketsua alderdien artean, gerra aurrean

- **Erref:** AND-022/019
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:26:23. **Bukatu:** 00:28:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

Errepublika garaiko giroa: alderdien artean harreman ona zegoen, baketsua. Greba izan zen batean, guardiak joan ziren Andoainera, zaldian, eta orduan beldurra pasatu zuten. Gurasoak gauzak ganbaran ezkutatzen ibili ziren, perfumeak eta, errepublikanoen beldurrez.

12. Gerra azkar bukatuko zelakoan... Baina ez

- **Erref:** AND-022/020
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:28:08. **Bukatu:** 00:29:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Gerra sortu zenean, aita beldur zen, abertzalea zelako. Burdinazko Gerrikoarekin, gerra azkar bukatuko zela uste zuen. Ez zen hala izan: traizioa,

Jaurilaritza erbestera... Asturiaseraino iritsi zen aita, eta preso hartu zuten, itsasoan. Eguberri tristeak izan zirela du gogoan.</p>

13. `Hara non diran´ abestia

- **Erref:** AND-022/022
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:30:05. **Bukatu:** 00:31:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Bestelako katak

Laburpena:

<p>`Hara non diran´ abestia kantatzen du.</p>

Transkripzioa

- `Hara non diran´.
- A! Bai. Hoi bai.

Hara nun diran mendi politak;
Hara nun diran zelaiak!
Baserri eder txuri-txuriak...

Nola da?

- "Iturri eta..."
-

... iturri eta ibaiak.
Hendaian nago zoraturikan,
zabal-zabalik begiak,
hara, Euskadi! lur hoberikan
ez du Europa guztian. (bis)

14. `Gitarra zahartxo bat´ abestia

- **Erref:** AND-022/024
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:31:44. **Bukatu:** 00:32:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Katak

Laburpena:

<p>Iparragirreraren `Gitarra zahartxo bat´ abestia kantatzen du. Etxeko giroa: kantuzaleak ziren denak.</p>

Transkripzioa

- `Gitarra zahartxo bat´?
- Bai, hoi: "Gitarra zahartxo bat det neretzat laguna, hortxen..." nola da?
- "Horrela ibiltzen da..."
- "Horrela ibiltzen da artista ezaguna, euskalduna. Egun batean pobre, besteetan jauna, kantari pasatzen det nik beti eguna".

- Hoi zure amonak kantatzen zun baita ´re?
- Bai, hoi ´re bai, bai. Hoi. Ta nekan nahiko ahaztuba nekan. Bai. Aurreneko estrofa esango zian, zeatik beira zenbat dian, e! Bai. Baiño politta da, bai. Nei abesti hoik asko gustatu izan zaixkit beti. Ni kantari artian haziya naiz. Amonak hoik, bestiak frantsesez, bestiak opera igual abestutzen zian...
- Jolin...
- Bai.

15. `Anttoni eta Antton´ abestia

- **Erref:** AND-022/026
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:33:23. **Bukatu:** 00:34:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

<p>`Anttoni eta Antton´ abestiaren egilea nor zen; ez da aintzinakoa, baina bai herrikoia. Kantatu egiten du, erdi irakurriz.</p>

Transkripzioa

- `Anttoni eta Antton´ esan dezu lehen.
- Hoi bai, baiño hoi da...
- Baiño hau haiñen zaharra al da?
- Ez, zaharra ez. Zeatikan apaiza hoi in zuna —hilla igual eongo da—, hemen horren anai bat eon zan: don Feliziano Etxaniz. Ta horrena ez naiz gogoratzen, baiño Azkoitikua da hoi. Eta horreatik esaten det hoi berrigua dala abesti hoi. Eta da oso... herrikoia da oso.
- Hau zure amonak, ordun...
- Ez, hoi ez. Ez det uste. Nik geroztik entzuna bai. Bai, bai.
- Kantatuko al dezu?
- Politta da, bai.

Anttoni! Anttoni!
Zure atean nago ni.
Ai, Antton! Ai, Antton!
Ate ondoan, hor konpon.

Hormazuriak negu gorrian
ez du atsegin elurra,
eta janari gabe lur...

Ez, salto [ein det].

- "Zerua goibel..."

-

... zerua goibel, kabia hotza
eta janari gabe lurra.
Ai, maite, nire bihotzak duen
zure hotzaren beldurra!
Biontzat kabi bat berotzeko
bilduko nuke egurra.

Ez, politta da, e! Oso politta da. Baiño beira ze... ze luzia!

16. `Txoria txori´ abestia

- **Erref:** AND-022/029
- **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 00:35:53. **Bukatu:** 00:36:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

<p>`Txoria txori´ abestia kantatzen du.</p>

Transkripzioa

- Hegoak ebaki banixkio
nerea izango zen,
ez zuen alde egingo.
Baiñan horrela
ez zen txoria izango
Baiñan horrela

ez zen neria izango
eta nik...
txoria nuen maite. (bis)

- Ze politta dan...
- Politta da, e? Oso politta da, e.

17. 'Acción Católica' eta zozketatutako misala

- **Erref:** AND-022/031
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:39:10. **Bukatu:** 00:40:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

<p>Acción Católicara joaten zen. Apaiza Artzain Onera destinatu zuten, eta misala zozketatu zuen. Berari tokatu, eta pozez zorutzen! Berarekin ezkontzen zenak misal hori irakurri behar zuela erabaki zuen: "Compañera te doy, y no exclava" jartzen zuelako. Senarrari argazkia atera zioten misalarekin.</p>

18. Ezkontza bidaia: Bartzelona, Palma Mallorca, Madril

- **Erref:** AND-022/032
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:40:50. **Bukatu:** 00:42:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Bartzelonan egon ziren ezkontza bidaian, eta Palma Mallorcan, Chopin non egon zen ikusten. "La Gran Polonesa" ari ziren jotzen, eta bera hunkituta. Madrilera ere joan ziren. Senarrari misalarekin atera zioten argazkia aipatzen du berriro.

19. Lehengo emakumeen egoera; ama, aurrerakoia

- **Erref:** AND-022/033
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:42:49. **Bukatu:** 00:45:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Orduko emakumeen egoera zein zen, etxetik atera gabe egoten ziren asko. Ama oso aurreratua zen horretarako; pasadizo bat kontatzen du, senarrarekin haserretu eta bakoitza bere aldetik joan zela. Etxea erosi zutenean bista ona izan zuen amak. Amak denda jarri zuen, senarraren diruarekin bizi nahi ez zuelako.

20. Bere lagunuen amak ez ziren inora joaten

- **Erref:** AND-022/034
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:45:20. **Bukatu:** 00:46:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Aisia » Mendia eta hondartza » Hondartza

Laburpena:

Amak arropa josten zien, eta aitari galtzerdiak egiten zizkion. Gerra denboran ere ez zen ikaratzen. Emakumeari isilik egotea tokatzen zitzaion. Amarekin hondartzara ere joaten ziren beraiek, abuztuan. Lagunen amak, berriz, ez.

21. Emakumea, gizonaren menpe askotan

- **Erref:** AND-022/035
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:46:47. **Bukatu:** 00:47:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Lehenengo ezkontzetako sinbologia, emaztea senarraren menpe zegoela erakusteko. Emakumea esklabua zen askotan. Sukaldea zen emakumearen tokia.

22. Algodonerako haurtzaindegia eta emakume langileak

- **Erref:** AND-022/036
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:47:47. **Bukatu:** 00:49:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Emakumeak lanean, etxetik kanpo: Algodoneran haurtzaindegia zuten. Ezkondu eta gero lanean jarraitzeko aukera zuten hala. Ume asko izan zituzten.

23. Amaren ausardia eta gerrako kontuak

- **Erref:** AND-022/037
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 00:49:26. **Bukatu:** 00:52:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Emakumearen eta gizonaren arteko aldeak. Ama ausarta izan zen denda jarri zuenean. Frantsesez bazekien amak. Gerra garaiko pasadizoak. Gerra garaiko ogi txarra ez zuten jan; ogia egiten zuten etxean, eta bestea familia bati ematen zioten. Baina familia hura ez zen beraiekin ondo portatu.

24. Dena bekatu iruditzen zitzaien garaia

- **Erref:** AND-022/041
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:53:13. **Bukatu:** 00:54:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Ohe kontuak ez ziren aipatzen, hilerokoa ere ez. Oraingoa gehiegizkoa iruditzen zaio. Dena zen bekatua. Edozein txorakeria konfesatzen zuten. Lurrerainoko gonak.

25. Otoitza, haur asko ez izateko sistema

- **Erref:** AND-022/043
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:54:56. **Bukatu:** 00:56:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Ezkondutik aurrera, dena bekatua, eta ezkondu ondoren... haur asko ez izateko sistema: senarrak lo hartu arte erreztatzea. Ume batetik bestera lau urteko salto.</p>

26. Haurren arropatxoak eta tirabuzoiak

- **Erref:** AND-022/044
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:56:48. **Bukatu:** 00:59:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:

<p>Haurrak ekartzea ez zen planifikatzen. Haurdunaldian, bizimodu normala. Jaio arte ez zekiten neska ala mutila izango zen. Donostiara joaten zen ume arropa dendak ikustera, ideiak hartzeko. Tolosan zegoen pediatra. Garagardoarekin kiribilak egiten zizkion alabari. Tirabuzoiak egiten nola ikasi zuen.</p>

27. Lehenengo erditzea, luzea

- **Erref:** AND-022/046
- **Iraupena:** 0:02:47. **Hasi:** 01:00:26. **Bukatu:** 01:03:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Sehaska ere berak jantzi zuen, puntillarekin. Etxean izan zuen lehenengoa. Medikua ginekologoa zen. Umea handia zetorren. Morfina. Erditze luzea izan zuen. Emagina. Ekaitzarengatik argi gabe geratu ziren.

28. Bataioa, segituan

- **Erref:** AND-022/047
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 01:03:13. **Bukatu:** 01:04:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Bataioa, segituan. Ama ez zen joaten, elizan sartu behar zuen lehenengo; leihora ez ateratzeko esaten zieten. Elizan sartzea. Gizonak bedeinkazio beharrik ez.</p>

29. Mutila izateko antsia izaten zuten batzuek

- **Erref:** AND-022/048
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 01:04:29. **Bukatu:** 01:06:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Bigarren umea klinikan izan zuen: San Corme y San Damian. Amasako moja batek esan ziona: pozik egongo zirela mutilarekin. Beraiei berdin zitzairen beste neska bat izatea. Mutila izateko antsia zuten batzuek.

30. Umea bataioan hoztu, eta komeriak

- **Erref:** AND-022/049
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 01:06:00. **Bukatu:** 01:08:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:

<p>Izugarrizko izoztea egin zuen bigarren umea jaio zenean. Bataioan erretoreak ur hotza bota zion, eta gero bularrik ezin eman. Umea berotan izateko zer egiten zuen. Pediatrak esan ziona. Orduan ez zegoen oraingo ikastarorik umea edukitzeko.</p>

31. Senarrak ez zekien sukaldean, baina ikasi zuen

- **Erref:** AND-022/050
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 01:08:52. **Bukatu:** 01:10:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Gizonek ez zuten laguntzen etxean. Baina bera ez zen gosaria prestatzera jaikitzen, eta senarrak sukaldean ikasi zuen oso ondo. Ontziak garbitzen ere erakutsi zion. Egun batean sostenak erostera ere bidali zuen. Enkarguak egiten zituen.

32. Emakumearen lanak; alabaren soinekoa

- **Erref:** AND-022/051
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 01:10:46. **Bukatu:** 01:12:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

<p>Garbigailurik ez zegoen orduan. Arropa garbitzen, josten... gizonek baino lan gehiago zuten. Alabari egin zion soinekoa nolakoa zen kontatzen du. San Juanetan jarri zion, eta aitonak umea beste amonaren etxera eraman zuen. Hango neskatoa negarrez. Berak gogor fama zuen.</p>

33. Haurren heziketan gogorra izatea komeni

- **Erref:** AND-022/052
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 01:12:57. **Bukatu:** 01:14:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Egun batean paseatzera joan zen koinatarekin, bakoitza bere umeekin. Umeetako batek izandako kasketa, loreen kontura. Bere umeak edozein tokitara eramateko modukoak ziren: minik gabe negarrik ez zuten egiten. Bestela, ipurdikoa.

34. Kristau ikasbidea aitaren laguntzaz ikasi zuen

- **Erref:** AND-022/054
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 01:15:53. **Bukatu:** 01:17:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Umetan oso zintzoa zen. Eta eskola-zalea: bi urterekin joan zen eskolara, eta ez zuen handik irten nahi. Kristau ikasbidea euskaraz ikasi zuen han. Aita kristaua zen, eta lagundu egiten zion. Aitaren noiz egin behar zen.

35. Bere pianoaren argazkia

- **Erref:** AND-022/056
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 01:18:52. **Bukatu:** 01:19:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Irudiak grabatzen

Laburpena:

Bere pianoaren argazkia erakusten du. Basteron dago gaur egun.

36. Euskararen garrantzia, nola eutsi dioten

- **Erref:** AND-022/058
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 01:20:23. **Bukatu:** 01:23:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Euskararekiko sentimendua

Laburpena:

Euskara berarentzat zer den. Etxean euskaraz egin zu beti seme-alabekin.

Lagunak harrituta beraien euskararekin. Alabak bi urte egin zituen Londresen, eta bueltan erdararekin ezinean. Euskaldun askok erdaraz egiten zieten umeei. Euskara debekatuta. Euskara ikasteko erdara baino zailagoa dela uste du. Euskara non hasten den aldatzen: Tolosan eta Irunen.

37. Euskara garbiena, Tolosa ingurukoa

- **Erref:** AND-022/063
- **Iraupena:** 0:00:21. **Hasi:** 01:28:51. **Bukatu:** 01:29:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

Azkoitian, Bergaran... euskara ulertezina omen dute. Euskara politena eta garbiena, Tolosakoa eta inguruetakoa.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-10-22

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com